

1. Odluka o uvođenju eksperimentalnog programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u osnovne i srednje škole

Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa (u daljnjem tekstu: MZOŠ) objavilo je 10. prosinca 2007. javni natječaj za odabir osnovnih i srednjih škola za provođenje eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja u petom razredu osnovnih škola i prvom razredu srednjih škola. U studenom su od strane MZOŠ-a odobreni sljedeći programi za izvođenje u odabranim školama s početkom u drugom polugodištu školske godine 2007./2008.:

1. Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za osnovne škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu).
2. Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za trogodišnje srednje škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu).
3. Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za srednje škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu).
1. Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za trogodišnje srednje škole Foruma za slobodu odgoja.
4. Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za četverogodišnje srednje škole Foruma za slobodu odgoja.

Na Javni natječaj mogle su se javiti osnovne i srednje škole u Republici Hrvatskoj koje su ispunjavale sljedeće uvjete:

- osnovne škole s najmanje 90 učenika upisanih u 5. razred;
- srednje trogodišnje škole s najmanje 60 učenika upisanih u 1. razred;
- srednje četverogodišnje škole s najmanje 60 učenika upisanih u 1. razred;
- osnovne škole koje imaju mogućnost provođenja programa s obzirom na prostorne (moguća bifurkacija) i kadrovske uvjete;
- srednje trogodišnje i srednje četverogodišnje škole koje imaju mogućnost istodobnog provođenja obaju programa s obzirom na prostorne (moguća bifurkacija) i kadrovske uvjete.

Nakon razmatranja prijavljenih škola (10 osnovnih i 11 srednjih škola), utvrđeno je da će se Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za osnovne škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu) početi provoditi u devet osnovnih škola.

1. OŠ Vladimira Nazora, Daruvar
2. OŠ Eugena Kumičića, Velika Gorica
3. OŠ Ljudevita Gaja, Nova Gradiška
4. OŠ Šime Budinića, Zadar
5. OŠ Eugena Kumičića, Slatina
6. OŠ Novi Marof, Novi Marof
7. OŠ Retkovec, Zagreb

8. OŠ Žuti brijeg, Zagreb
9. OŠ K. Š. Gjalski, Zabok

Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za četverogodišnje srednje škole Foruma za slobodu odgoja i Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za srednje škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu) proveden je i u pet srednjih škola po programu za četverogodišnje škole.

1. Gimnazija Bernardina Frankopana, Ogulin
2. Upravna i birotehnička škola, Zagreb
3. Gimnazija Vladimira Nazora, Zadar
4. Gimnazija Antuna Vrančića, Šibenik
5. Prva sušačka hrvatska gimnazija, Rijeka

Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za trogodišnje srednje škole Foruma za slobodu odgoja i Eksperimentalni program zdravstvenog odgoja i obrazovanja za trogodišnje srednje škole Udruge GROZD (Glas roditelja za djecu) proveden je u jednoj srednjoj školi – Gospodarskoj školi Buje.

2. Provedba programa

Programi zdravstvenog odgoja i obrazovanja počeli su se eksperimentalno provoditi u drugome polugodištu školske godine 2007./2008., tijekom svibnja u petim razredima odabranih osnovnih škola i prvim razredima odabranih srednjih trogodišnjih i četverogodišnjih škola.

Osnovna škola Retkovec (Zagreb) opravdano je odustala od sudjelovanja u eksperimentalnoj provedbi ZOO-a uz obrazloženje da nastavnici nisu prošli potrebnu edukaciju za nastavnike jer su bili spriječeni zbog bolesti, a Gimnazija Antuna Vrančića u Šibeniku, u kojoj je provedba programa započeta kao u svim ostalim uključenim srednjim školama, nije uspjela završiti s predviđenim nastavnim jedinicama na vrijeme. Uz MZOŠ-ovo posebno odobrenje navedena gimnazija završit će provedbu eksperimentalnih programa u prvim razredima (Udruge GROZD i Foruma za slobodu odgoja) na jesen, u prvom polugodištu školske godine 2008./2009.

3. Istraživački tim

Praćenje provedbe eksperimentalnih programa i vanjsko vrednovanje rezultata dodjeljeno je odlukom MZOŠ-a od 14. siječnja 2008. Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja, sukladno Zakonu o Nacionalnom centru za vanjsko vrednovanje obrazovanja (Narodne novine, br. 151/04), u suradnji s Institutom društvenih znanosti „Ivo Pilar“, Školom narodnog zdravlja "Andrija Štampar" i Hrvatskim zavodom za javno zdravstvo. Stručno usavršavanje izvoditelja programa (nastavnika/ca ZOO-a) dodjeljeno je Agenciji za odgoj i obrazovanje (u daljnjem tekstu: AZOO) u suradnji s udrugama koje su predložile programe.

Naprijed navedene institucije činile su i projektni tim za vrednovanje provedbe eksperimentalnih programa zdravstvenog odgoja i obrazovanja:

- Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja
- Agencija za odgoj i obrazovanje
- Institut društvenih znanosti Ivo Pilar
- Hrvatski zavod za javno zdravstvo
- Škola narodnog zdravlja „Andrija Štampar“

4. Broj učenika uključenih u eksperimentalni program Zdravstvenog odgoja i obrazovanja

4.1. Odaziv učenika u osnovnim školama

U osam osnovnih škola, koje su javnim natječajem Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa odabrane da sudjeluju u eksperimentalnoj provedbi programa Zdravstvenog odgoja i obrazovanja, u program je bilo uključeno 816 učenika tj. ukupan odaziv za sudjelovanje u programu iznosi 84,1%. *Osnovna škola Novi Marof* (Novi Marof) ima najviše prijavljenih učenika, njih 99,2%, dok je najslabiji odaziv u *Osnovnoj školi Vladimira Nazora* (Daruvar) s 44,5%. Postotak uključenosti učenika u ostalim školama varira između 77,1% i 96,7%. *Osnovna škola Retkovec* (Zagreb) opravdano je odustala od sudjelovanja u eksperimentalnoj provedbi ZOO-a uz obrazloženje da nastavnici nisu prošli potrebnu edukaciju za nastavnike uslijed spriječenosti zbog bolesti.

Tablica 1. Broj učenika uključenih u eksperimentalni program ZOO-a u osnovnim školama

	Ukupan broj učenika u 5. razredu	Broj učenika uključenih u ZOO	%
OŠ NOVI MAROF, Novi Marof	124	123	99,2
OŠ LJUDEVITA GAJA, Nova Gradiška	120	116	96,7
OŠ ŽUTI BRIJEG, Zagreb	121	112	92,6
OŠ KSAVER ŠANDOR GJALSKI, Zabok	103	92	89,3
OŠ ŠIME BUDINIĆA, Zadar	138	119	86,2
OŠ EUGENA KUMIČIĆA, Slatina	123	104	84,5
OŠ EUGENA KUMIČIĆA, Velika Gorica	131	101	77,1
OŠ VLADIMIRA NAZORA, Daruvar	110	49	44,5
UKUPNO:	970	816	84,1

4.2. Odaziv učenika u srednjim školama

U šest srednjih škola za sudjelovanje u eksperimentalnom programu ZOO-a prijavilo se 594 učenika odnosno 70,5% od ukupnog broja učenika u prvim razredima. Škola s najvećim brojem učenika uključenih u program je *Gimnazija Bernardina Frankopana* (Ogulin) s 98%, dok je naslabiji odaziv roditelja na roditeljski sastanak bio u *Upravnoj i birotehničkoj školi* (Zagreb) što je rezultiralo i vrlo malim postotkom učenika koji pohađaju program, njih svega 5,1%. U ostalim školama postotak prijavljenih učenika varira od 55,4% do 98%.

Tablica 2. Broj učenika uključenih u eksperimentalni program ZOO-a u srednjim školama

	Ukupan broj učenika u 1. razredu	Broj učenika uključenih u ZOO	%
GIMNAZIJA BERNARDINA FRANKOPANA, Ogulin	101	99	98
GIMNAZIJA VLADIMIRA NAZORA, Zadar	174	167	96
GIMNAZIJA ANTUNA VRANČIĆA, Šibenik	167	143	85,6
PRVA SUŠAČKA GIMNAZIJA U RIJECI, Rijeka	143	121	84,6
GOSPODARSKA ŠKOLA BUJE, Buje	101	56	55,4
UPRAVNA I BIROTEHNIČKA ŠKOLA ZAGREB, Zagreb	157	8	5,1
UKUPNO:	843	594	70,5

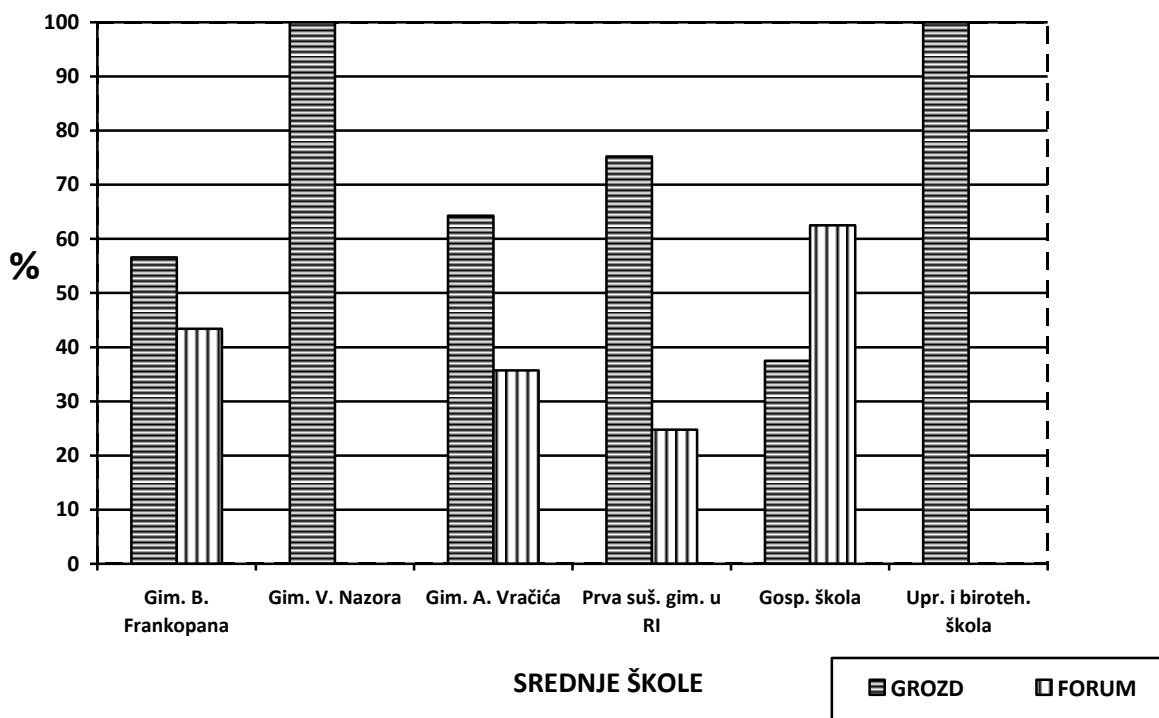
Od ukupnog broja učenika (594) uključenih u eksperimentalni program ZOO-a u srednjim školama, njih 435 (u dogovoru s roditeljima) izabralo je program udruge GROZD što iznosi 73,2%, a za program Udruge Forum za slobodu odgoja odlučilo se 159 učenika tj. 26,8%.

Temeljem zajedničke odluke koju su donijeli roditelji i učenici, a nakon što su ih nastavnici upoznali s oba ponuđena programa, u dvije škole, *Gimnaziji Vladimira Nazora* (Zadar) i *Upravnoj i birotehničkoj školi* (Zagreb), provodio se samo program udruge GROZD. Sljedeća škola u kojoj je većina učenika pohađala program udruge GROZD je *Prva sušačka hrvatska gimnazija u Rijeci* (Rijeka) sa 75,21%. U *Gospodarskoj školi Buje* zabilježen je najmanji odabir programa ove udruge s 37,5%. U ostalim školama, postotak broja učenika koji su se odlučili za program GROZD-a iznosio je 64,3% u *Gimnaziji Antuna Vrančića* (Šibenik) i 56,6% u *Gimnaziji Bernardina Frankopana* (Ogulin).

Program udruge Forum za slobodu odgoja, s obzirom na izbor roditelja i učenika, provodio se u četiri od ukupno šest srednjih škola. U *Gospodarskoj školi Buje* (Buje) najviše se učenika u dogovoru s roditeljima odlučilo za ovaj program, njih 62,5%, dok se u *Prvoj sušačkoj hrvatskoj gimnaziji u Rijeci* (Rijeka) u isti program uključilo najmanji broj učenika, njih 24,8%. U *Gimnaziji Bernardina Frankopana* (Ogulin) u Forumov program bilo je uključeno 43,4% od ukupnog broja prijavljenih, a u *Gimnaziji Antuna Vrančića* (Šibenik) 35,7% učenika.

Tablica 3. Broj učenika uključenih u ZOO po pojedinom programu u srednjim školama

	Ukupan broj učenika uključenih u ZOO	Od toga uključenih u GROZD	%	Od toga uključenih u FORUM	%
GIMNAZIJA BERNARDINA FRANKOPANA, Ogulin	99	56	56,6	43	43,4
GIMNAZIJA VLADIMIRA NAZORA, Zadar	167	167	100	0	0
GIMNAZIJA ANTUNA VRANČIĆA, Šibenik	143	92	64,3	51	35,7
PRVA SUŠAČKA GIMNAZIJA U RIJECI, Rijeka	121	91	75,2	30	24,8
GOSPODARSKA ŠKOLA BUJE, Buje	56	21	37,5	35	62,5
UPRAVNA I BIROTEHNIČKA ŠKOLA ZAGREB, Zagreb	8	8	100	0	0
UKUPNO:	594	435	73,2	159	26,8

Graf 1. Prikaz postotka uključenosti učenika u program GROZD-a i Foruma u srednjim školama

5. Uključenje kontrolne skupine

Zbog potreba kvalitetnog vanjskog vrjednovanja eksperimentalnoga programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja uvedene su sljedeće kontrolne osnovne i srednje škole.

1. OŠ Bedekovčina, Bedekovčina
2. OŠ Eugena Kvaternika, Velika Gorica
3. OŠ Garešnica, Garešnica
4. OŠ Ivana Nepomuka Jemersića, Grubišno Polje
5. OŠ Josipa Kozarca, Slatina
6. OŠ Jurja Habdelića, Velika Gorica
7. OŠ Ludbreg, Ludbreg
8. OŠ Petra Preradovića, Zadar
9. Gimnazija dr. Mate Ujevića Imotski, Imotski
10. Gimnazija Franje Petrića Zadar, Zadar
11. Gimnazija Karlovac, Karlovac
12. Prva riječka hrvatska gimnazija, Rijeka
13. Trgovačka škola Zagreb, Zagreb
14. Industrijsko-obrtnička škola Pula, Pula

Vanjskim vrjednovanjem provedbe programa osigurali smo valjanu, pouzdanu i objektivnu ocjenu eksperimentalnih programa zdravstvenoga odgoja i obrazovanja. U svrhu ostvarivanja navedenoga u kontrolnim osnovnim i srednjim školama provedena su početna i završna ispitivanja znanja učenika petih razreda osnovnih škola i prvih razreda srednjih škola. Učenici su isto tako ispunjavali početne i završne upitnike koji su istovjetni s onima koje su ispunjavali učenici u eksperimentalnim školama.

Popis instrumenata korištenih prilikom evaluacije

	POČETNO TESTIRANJE - ZOO
UČENICI	Početni test znanja za učenike - eksperimentalne i kontrolne osnovne škole
	Početni upitnik za učenike - eksperimentalne osnovne škole
	Početni upitnik za učenike - kontrolne osnovne škole
	Početni test znanja za učenike - eksperimentalne i kontrolne srednje škole
	Početni upitnik za učenike - eksperimentalne srednje škole
	Početni upitnik za učenike - kontrolne srednje škole
	Evaluacijski listići za učenike (tijekom provedbe programa)
RODITELJI/SKRBNICI	Početni upitnik za roditelje/skrbnike - eksperimentalne osnovne škole
	Početni upitnik za roditelje/skrbnike - eksperimentalne srednje škole
NASTAVNICI	Početni upitnik za učitelje/nastavnike - eksperimentalne osnovne škole
	Početni upitnik za učitelje/nastavnike - eksperimentalne srednje škole
	Evaluacijski listići za nastavnike (tijekom provedbe programa)
	Evidencijski listići za nastavnike (tijekom provedbe programa)
RAVNATELJI	Početni upitnik za ravnatelje/škole - eksperimentalne osnovne škole
	Početni upitnik za ravnatelje/škole - eksperimentalne srednje škole
	Početni upitnik za ravnatelje/škole - kontrolne osnovne škole
	Početni upitnik za ravnatelje/škole - kontrolne srednje škole

	ZAVRŠNO TESTIRANJE - ZOO
UČENICI	Završni test znanja za učenike - eksperimentalne i kontrolne osnovne škole
	Završni upitnik za učenike - eksperimentalne osnovne škole
	Završni upitnik za učenike - kontrolne osnovne škole
	Završni test znanja za učenike - eksperimentalne i kontrolne srednje škole
	Završni upitnik za učenike - eksperimentalne srednje škole
	Završni upitnik za učenike - kontrolne srednje škole
RODITELJI/SKRBNICI	Završni upitnik za roditelje/skrbnike - eksperimentalne osnovne škole
	Završni upitnik za roditelje/skrbnike - eksperimentalne srednje škole
NASTAVNICI	Završni upitnik za učitelje/nastavnike - eksperimentalne osnovne škole
	Završni upitnik za učitelje/nastavnike - eksperimentalne srednje škole
RAVNATELJI	Završni upitnik za ravnatelje/škole - eksperimentalne osnovne škole
	Završni upitnik za ravnatelje/škole - eksperimentalne srednje škole